

**Proces-verbal al
ședinței Comisiei specializate a Consiliului național pentru drepturile omului,
responsabile de monitorizarea implementării Convenției privind eliminarea tuturor
formelor de discriminare împotriva femeilor**

Data, ora: 13 decembrie 2024, ora 13:30

Locul desfășurării: sala de ședințe et. 4, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Scop: consultarea rezultatelor Evaluării finale a gradului de implementare a Setului de măsuri privind realizarea Observațiilor finale cu privire la cel de-al șaselea raport periodic al Republicii Moldova oferite de către Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor pentru 2020-2024, precum și discutarea indicatorilor de monitorizare a implementării Legii nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați și rolul, responsabilitățile și necesitatea fortificării unităților gender.

Participanți: membri ai Comisiei specializate a Consiliului Național pentru drepturile omului coordonată de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale responsabilă de monitorizarea implementării recomandărilor Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor

Limba de lucru: Limba română

Agenda de lucru:

1. Cuvânt de salut.
2. Prezentarea rezultatelor Evaluării finale a gradului de implementare a Setului de măsuri privind realizarea Observațiilor finale cu privire la cel de-al șaselea raport periodic al Republicii Moldova oferite de către Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor pentru 2020-2024.
3. Prezentarea indicatorilor de monitorizare a implementării Legii nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.
4. Măsuri realizate și intențiile pentru următoarea perioadă. Discuții ghidate.
5. Măsuri realizate și intențiile pentru următoarea perioadă. Discuții ghidate. Reflecțiile participanților/participantelor.
6. Concluzii finale.

Vorbitori care au avut intervenții:

Felicia Bechtoldt, secretară de stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale;

Svetlana Andrieș, reprezentantă adjunctă de țară, UN Women;

Aurelia Bulat, șefa Direcției politici de asigurare a egalității de gen, Ministerul Muncii și Protecției Sociale;

Galina Gavriliță, consultantă principală, Direcția coordonarea politicilor publice și integrare europeană Ministerul Educației și Cercetării;

Lilia Guțu, Consiliul Audiovizualului;

Lilia Franț, Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova;

Angela David, expertă, EU4Gender Equality Reform Helpdesk Project;

Carolina Bagrin, membră, Consiliul pentru Egalitate;

Cristina Tișcul, gender expert, Consiliul economic pe lângă Prim-ministru;

Liubovi Prodan-Șestacova, coordonatoare proiecte, AO „Institutum Virtutes Civilis”;

Andrei Petroia, expert, EU4Gender Equality Reform Helpdesk Project (phase II);

Sorin Babără, ofițer principal Direcția politici resurse umane, Ministerul Apărării.

Mențiuni la deschiderea evenimentului:

Cu un cuvânt de salut a intervenit dna **Felicia Bechtoldt**, secretară de stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) și dna **Svetlana Andrieș**, reprezentantă adjunctă de țară, UN WOMEN, care au punctat despre importanța ședinței în contextul celor două rapoarte de țară privind realizarea angajamentelor Republicii Moldova în domeniul egalității de gen și anume:

a. Raportul periodic numărul șapte privind implementarea Convenției cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei în Republica Moldova;

b. Raportul de țară privind implementarea angajamentelor Declarației de la Beijing și a Platformei de Acțiune Beijing+30.

Totodată menționând că ședința reprezintă o platformă pentru discutarea progreselor dar și provocărilor legate de implementarea recomandărilor Comitetului privind aplicarea Convenției, precum și de abordare a planurilor de viitor privind accelerarea asigurării egalității de gen în Republica Moldova.

Un subiect asupra căruia a fost la fel atras atenția este progresul înregistrat dar și calea lungă care urmează a fi parcursă în implementarea bugetării sensibile la gen.

Prezentarea Raportului de implementare a Setului de măsuri privind realizarea Observațiilor finale cu privire la cel de-al șaselea raport periodic al Republicii Moldova oferite de către Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor pentru 2020-2024

Raportul a fost prezentat de către **Palii Daniela**, consultantă principală în cadrul Direcției politici de asigurare a egalității de gen, MMPS, în cadrul prezentării a comunicat rezultatele atinse în perioada anilor 2020-2024 privind implementarea **Setului de măsuri privind realizarea Observațiilor finale**, la fel a menționat următoarele acțiuni ce nu au fost realizate:

1. 4. (a) Modificarea articolului 78 din Codul contravențional pentru a elimina prevederile ce îi scutesc pe făptuitorii violenței împotriva femeilor de răspundere penală și pentru a încuraja femeile să raporteze cazurile de violență în bază de gen autorităților competente, fără teamă de stigmatizare, asigurându-le accesul la justiție penală;
2. 5. (a) Reluarea, fără întârziere, a activităților Comisiei guvernamentale pentru egalitatea între femei și bărbați sau luarea în considerare creării unui alt organ de coordonare a mecanismelor de promovare a dimensiunii de gen în cadrul Cabinetului; Proiect de modificare a Hotărârii Guvernului nr. 65/2019 cu privire la Consiliul Național pentru Drepturile Omului;
3. 6. (b) Asigurarea independenței Avocatului Poporului din cadrul Oficiului Avocatului Poporului și implementarea pe deplin a recomandărilor subcomitetului de acreditare al alianței globale a instituțiilor naționale pentru protecția drepturilor omului, în 2018;
4. 7. (a) Introducerea cotei minime de 40% de reprezentare a femeilor și a bărbaților în Guvern;

5. 8. (c) Accelerarea adoptării planului național de acțiuni pentru implementarea Strategiei intersectoriale de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale și asigurarea alocării de resurse umane, tehnice și financiare corespunzătoare pentru implementarea acesteia;
6. 13. (c) Oferirea programelor incluzive de reinserție în educație pentru femeile și fetele care au abandonat școala, inclusiv în zonele rurale și în cadrul comunităților de romi;
7. 14. (b) Abrogarea articolului 248 din Codul muncii pentru a elimina restricțiile de angajare a anumitor categorii de femei din profesiile enumerate, trecerea la evaluări individuale și îmbunătățirea condițiilor de muncă în toate industriile;
8. 16. (c) Ratificarea Convenției privind normele minime de securitate socială a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) nr. 102/1952;
9. 18. (b) Susținerea finanțării adecvate a organizațiilor societății civile care oferă servicii de reabilitare pentru femeile care consumă droguri;
10. 19. Luarea în considerare a modificării articolului 14 din Codul familiei pentru eliminarea la orice excepție de la vârsta matrimonială minimă legală de 18 ani și continuarea eforturilor de sensibilizare a comunităților de romi asupra efectelor negative ale căsătoriei copiilor asupra sănătății și bunăstării femeilor și fetelor și cu privire la accesul acestora la educație și angajare;
11. 21. Comitetul constată că aderarea statului parte la cele nouă instrumente internaționale majore privind drepturile omului ar permite într-o mai mare măsură femeilor să beneficieze de drepturile omului și libertățile fundamentale în toate aspectele vieții. Prin urmare, Comitetul încurajează statul parte să ratifice Convenția internațională cu privire la protecția tuturor persoanelor împotriva dispariției forțate și Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora, la care nu este încă parte.

Comentarii din partea vorbitorilor și intervenții pe document:

Doamna **Aurelia Bulat**, MMPS, a menționat că după ședință raportul va fi expediat pentru o consultare repetată la toate autoritățile care vor solicita expedierea acestuia, pentru a purcede ulterior la elaborarea versiunii finale ce urmează a fi prezentată Cancelariei de Stat.

Doamna **Carolina Bagrin**, Consiliul pentru Egalitate (CE), s-a expus asupra faptului că unele aprecieri privind gradul de realizare nu sunt întocmai exacte, și anume cele referitor la consiliu, precum și recomandarea ce vizează acordarea de resurse suficiente pentru îndeplinirea mandatului acestuia. Problema este mult mai profundă, o majorare nu poate soluționa problema, luând în considerație că un consultant din cadrul consiliului primește 9500 de lei, iar un consultant în cadrul ministerului 13000 de lei, aceasta și cauzează de fapt o subfinanțare, la moment există doar 38% de angajări.

Doamna **Aurelia Bulat**, a menționat că la moment deja este cazul de gândit la pașii ce urmează a fi realizați privind acele acțiuni ce au fost realizate parțial sau nu au fost realizate.

Doamna **Galina Gavriliță**, Ministerul Educației și Cercetării (MEC), s-a expus asupra faptului că raportul trebuie de validat pentru a trece la următoarea etapă, aprobarea acestuia în cadrul ședinței Consiliului Național pentru Drepturile Omului. Totodată, în paralel cei care nu au validat încă, să se mai expună odată, la fel sunt recomandări la care s-au realizat alte acțiuni decât cele specificate în observații, deoarece unele recomandări au ieșit din hotarul de a fi realizat. Un exemplu care s-a consumat dar nu s-a realizat este Strategia intersectorială privind educația parentală 2016-2022, MEC trebuia să adopte un plan, dar nu a fost

aprobat de Cancelarie, totuși unele acțiuni au fost implementate de alte programe precum Programul privind drepturile copilului 2022-2026, în care este un obiectiv întreg, precum și în Strategia „Educație 2030” au fost incluse unele elemente, dar ca strategie separată nu va mai fi.

Notă: la întrebarea *cine nu-i gata azi să validăm și au nevoie suplimentar de 3 zile lucrătoare* s-au expus 3 instituții Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), Ministerul Finanțelor și Ministerul Culturii.

Doamna **Cristina Tișcul**, Consiliul economic pe lângă Prim-ministru, a menționat că acțiunea ce ține de abilitarea economică a femeilor urmează a fi consultată inclusiv cu Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) și totodată ar trebui de coordonat acțiunea între AIPA, ODA și MMPS.

Doamna **Aurelia Bulat**, a precizat că MMPS dorește să coordoneze toate activitățile pe acest domeniu, multe informații devin cunoscute prin diferite metode precum mass-media, evenimente, note informative, ceea ce de fapt se dorește este ca atunci când sunt scrise proiectele să fie scrise în dependență de necesități pe zonele neacoperite, pentru că la moment este riscul ca într-o zonă să fie implementate multe proiecte, iar în zone precum Rezina, Telenești, Șoldănești să nu fie implementate deloc, de aceea în cadrul ședinței au fost invitați noi actori să participe pe platforma Comisiei.

Doamna **Liubovi Prodan-Șestacova**, AO „Institutum Virtutes Civilis”, a specificat că la acțiunea ce ține de realizarea de instruiți pe domeniul egalității de gen, planurile indicate în raport nu sunt cu privire la instruirea funcționari publici în domeniul egalității de gen, dar sunt planuri în componența cărora au fost incluse subiecte privind egalitatea de gen, adresând întrebarea dacă este relevant în acest caz să menționăm numărul funcționarilor publici instruiți.

Doamna **Aurelia Bulat**, a indicat asupra faptului că răspunsurile formulate s-au axat strict pe indicatori, a fost propusă includerea în planul de formare a funcționarilor publici a domeniilor de competență a direcției: egalitate de gen, reabilitarea victimelor infracțiunilor, violență împotriva femeilor și violență în familie, și a înaintat propunerea ca fiecare autoritate prezentă să se implice în procesul de avizare. Totodată, funcționara a menționat că pentru primari aceste tipuri de instruiți sunt esențiale.

Doamna **Lilia Franț**, Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova, a indicat că la recomandarea 16, lit. (a) „Să extindă acoperirea schemelor de protecție socială existente la femeile aparținând grupurilor defavorizate, inclusiv femeile de etnie romă și femeile din mediul rural, precum și la femeile care sunt la pensie, aflate în situație economică dificilă, să consolideze finanțarea pentru astfel de scheme și să asigure că schemele de protecție socială sunt sensibile la gen” salariu minim nu asigură pensia minimă, astfel statul cheltuie bani enormi pentru a asigura persoanele cu pensia minimă.

Doamna **Aurelia Bulat**, a prezentat propunerile de indicatori pentru monitorizarea Legii nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, care au cuprins domeniile: public, socio-economic, educație și sănătate. O problemă enunțată în cadrul prezentării s-a referit la faptul că la moment în domeniul privat nu există mecanisme de control, astfel implicarea partenerilor de dezvoltare este esențială pentru a atinge indicatorii. Prezentarea a fost finalizată cu propunerea de a se expune fiecare participant pe domeniul său de competență.

Doamna **Cojocari Nadejda**, Biroul Național de Statistică (BNS), a menționat că indicatorii prezentați ar urma fi expediați către BNS pentru consultare, totodată a comunicat că BNS publică activitatea privind egalitatea de gen pe platforma gender pulse, pornind de la setul minim de indicatori propuși de UNFPA, iar în viitor urmează îmbunătățirea acestora. Referitor la date statistice privind antreprenoriatul, a menționat că BNS colectează o multitudine de date privind acest domeniu, dar nu poate include informații calitative despre antreprenori. Un motiv ar fi că este nevoie de mai multe informații pentru a stabili cine este antreprenorul, alternativ însă se organizează cercetări, ultima a fost 2018, iar la moment acest domeniu este inclus la compartimentul statistici experimentale.

Doamna **Aurelia Bulat**, a enunțat că necesitatea acestor indicatori a apărut inclusiv în contextul aderării la UE, în special ce ține de întrebările specifice adresate la care nu sunt disponibile date statistice, tot în acest context au fost formulate propuneri de modificări a indicatorilor din ODD. Indicatorii propuși de fapt reflectă o parte din ODD și o parte din indicatorii de monitorizare a implementării tratatelor internaționale. Totodată, drept propunere a înaintat corelarea tuturor informațiilor raportate de către organizațiile necomerciale și organizațiile internaționale la donatori, cu ceea ce prevede Legea nr. 5/2006 precum și cu datele necesare de prezentat în rapoartele internaționale.

Doamna **Angela David**, EU4Gender Equality Reform Helpdesk Project, a adresat întrebarea cu privire la cine cere monitorizarea Legii nr. 5/2006.

Doamna **Aurelia Bulat**, s-a expus că deși legea expres nu prevede necesitatea monitorizării acestora într-un punct separat, în atribuțiile direcției este prevăzută responsabilitatea monitorizării.

Doamna **Angela David**, a sugerat ca pentru început ar fi optimal de identificat 4 indicatori pe țara, pentru a nu supraîncărca atât direcția cât și autoritățile. Astfel, fiecare sector trebuie să raporteze ce indicatori deja monitorizează și care lipsesc. A mai menționat la fel că grupurile coordonatoare în domeniul gender trebuie fortificate astfel încât să cunoască sfera sa de cuprindere, iar drept pas următor de clarificat cu domeniile intersectoriale.

Doamna **Aurelia Bulat**, a precizat că la moment sunt indicatori care sunt solicitați țării și care nu sunt disponibili, astfel trebuie de găsit ce autoritate și de care indicatori este responsabilă, setul prezentat este doar un prim draft ce urmează a fi consultat.

Doamna **Galina Gavriliță**, a enunțat că la rapoartele de țară putem prezenta doar date publicate de BNS, datele administrative nu pot fi verificate de instituțiile internaționale, astfel unica soluție fiind accesarea paginii BNS la compartimentul învățământ și sustragerea datelor.

Doamna **Aurelia Bulat**, nu a fost de acord cu această constatare, explicând că la elaborarea raportului periodic de implementare a CEDAW, dar și a Declarației de la Beijing nu toate datele erau disponibile pentru a fi preluate de la BNS.

Doamna **Cojocari Nadejda**, a precizat că nu toate datele fac parte din datele statistice, astfel ar trebui de fortificat conlucrarea interinstituțională pentru a consolida capacitățile de a cauta și extrage datele. La fel a comunicat că la moment există o inițiativă a BNS cu CE și Avocatul Poporului (AP) de stabilire a unor indicatori după metodologia drepturilor omului, în modul acesta se poate de sincronizat activitățile privind

stabilirea indicatorilor conform Legii nr.5/2006 și activitatea de inițiativă prin participarea MMPS la ședința. Inițiativa constă în crearea unui set de indicatori sensibili la dimensiunea de gen. La setul propus pentru Legea nr.5/2006 trebuie de indicat responsabilii, periodicitatea și dacă aceasta reprezintă o problema pentru Republica Moldova, mulți indicatori se cer la nivel internațional, dar nu se folosesc la elaborarea politicilor pentru ca nu reprezintă o problema pentru RM.

Doamna **Aurelia Bulat**, a menționat că la moment suntem la faza de transpunere a aquis-ului comunitar, dar următoarea etapa este implementarea acestora, iar întrebarea constă în cum se va asigura monitorizarea implementării dacă nu sunt indicatori, domeniile de implementare nu vizează doar competența MMPS. Doamna Aurelia a propus membrilor să își expună viziunea referitor la cum ar fi posibil de urmărit implementarea acestor prevederi, îndeosebi când sunt cerute date care nu au mai fost raportate până la moment.

Doamna **Cojocari Nadejda**, a specificat că BNS în cadrul inițiativei cu CE și APapc, indicatorii sunt structurați astfel: indicatori de structură – legi, planuri, regulamente, indicatorii de proces și indicatori de rezultat, indicatorii statistici sunt doar indicatori de rezultat, astfel de către autoritate vor fi luate toate măsurile necesare pentru a se alinia la compendiu internațional de care este responsabil capitolul 18.

Doamna **Aurelia Bulat**, a clarificat că indicatorii propuși pentru monitorizarea legii reprezintă un mecanism de monitorizare a situației în domeniul egalității de gen la nivel național.

Domnul **Andrei Petroia**, EU4Gender Equality Reform Helpdesk Project (phase II) a propus includerea unor indicatori care ar reflecta și situația bărbaților.

Domnul **Sorin Babără**, Ministerul Apărării, a enunțat că grupul coordonator gender are o funcționalitate formală, iar componența acestuia ar trebui să fie din unitățile din direcții de implementare (precum juriști, resurse umane, etc.) și nu din direcții de politici, totodată ar fi binevenită efectuarea unei evaluări ex-post a Legii nr. 5/2006. Pe viitor la fel ar fi bine examinarea oportunității instituirii unei unități aparte responsabile de egalitatea de gen.

Doamna **Aurelia Bulat**, a clarificat că urmează capacitarea grupurilor coordonatoare în domeniul gender printr-un plan de revitalizare. Referitor la instituirea unei unități de gen, dificultatea constă în faptul că așa funcție nu este prevăzută de clasificatorul funcțiilor. Pentru a ajunge la acest nivel trebuie să existe studii specializate de master acreditate în domeniul, ca să fie inclus în clasificatorul unic, după care fiecare instituție ar trebui să-și revizuiască statele de personal, iar Ministerul Finanțelor ar trebui să aloce resurse financiare adăugătoare pentru aceasta. Astfel, este un proces foarte îndelungat și costisitor, iar acțiuni concrete trebuie de întreprins deja la moment.

Doamna **Angela David**, a propus de discutat cu membrii grupurilor coordonatoare în domeniul gender pentru efectuarea unei analize de identificare a problemelor cu care se confruntă și elaborare a soluțiilor printr-o abordare individualizată pentru fiecare minister.

Doamna **Aurelia Bulat**, a menționat că a fost elaborat ghidul pentru grupurile coordonatoare în domeniul gender ce urmează a fi valorificat. Totodată precizând că, înainte de a expedia lista indicatorilor pentru monitorizarea Legii nr. 5/2006 inițial lista va fi consultată cu BNS, pentru o definitivare și după va fi

consultată cu toate instituțiile. Doar după parcurgerea acestor etape urmează a fi inițiat procesul de monitorizare.

Doamna **Liubovi Prodan-Șestacova**, a propus la identificarea setului de indicatori de aplicat teoria schimbării, astfel încât să fie analizată ce schimbări s-au propus să fie făcute în societate când a fost adoptată legea, drept rezultat vor fi stabiliți indicatorii care exact măsoară ceea ce s-a propus de schimbat prin lege.

Doamna **Cojocari Nadejda**, a menționat că BNS a organizat instruirii privind interpretarea datelor statistice la care au participat unitățile gender nu doar din autoritățile publice centrale dar și din ONG, această practică este posibil de repetat, dar BNS nu poate forma capacitățile analitice, poate forma doar abilitați de lucru cu datele.

Domnul **Andrei Petroia**, a prezentat Proiectul “EU4GenderEquality Reform Helpdesk” ce se află în faza a doua, menit să acorde sprijin atât autorităților publice centrale cât și autorităților publice locale în implementarea egalității de gen.

Evenimentul a fost închis de către doamna **Aurelia Bulat**, prin mențiunea despre termenul în care urmează a fi elaborate propunerile în scris pe marginea raportului, aceasta fiind data de 3 zile lucrătoare, totodată finalizând cu mulțumirile de rigoare tuturor participanților la ședință.

Președinte

Felicia Bechtoldt

Secretar

Daniela Pali